

СТВОРЕННЯ ТА СТАНДАРТИЗАЦІЯ «МЕТОДИКИ ДІАГНОСТИКИ ІНТЕРСУБ'ЄКТНОСТІ»

УДК: 159.9.075

Наконечна Марія Миколаївна

Кандидат психологічних наук, доцент, докторант, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, доцент, Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя, м. Ніжин (Україна)

ORC ID: <https://orcid.org/0000-0002-2437-0853>

Анотація. Конструкт інтерсуб'єктності стосується таких особливостей взаємодії людей, які орієнтовані на розкриття потенціалу людини, розвиток рівня особистої суб'єктності, баланс емпатії та самореалізації у спілкуванні. Процес створення та стандартизації «Методики діагностики інтерсуб'єктності» тривав півтора роки (з серпня 2017 року по лютий 2019 року). Досліджуваною вибіркою стали 518 україномовних осіб юнацького віку з різних місць проживання та навчання (Ніжин, Київ, Суми, Чернігів, Сновськ, с. Пакуль). Альфа Кронбаха становить $\alpha=0,831$, що є добрим рівнем внутрішньої узгодженості та надійності методики. Методика показала достатню ретестову надійність (коефіцієнт кореляції Спірмена $r=0,516$, $p\leq 0,01$). Наявність значущих кореляційних зв'язків за всіма шкалами методик, які співставлялися з «Методикою дослідження інтерсуб'єктності», є свідченням її конструктивної та конвергентної валідності. У процесі факторного аналізу пунктів методики було виділено чотири фактори: «Розуміння людей та особисте натхнення»; «Спілкування і взаємодія»; «Врахування суб'єктної позиції іншого»; «Чути інших та бути почутим». За допомогою z-оцінок були обраховані тестові норми і виділені низький, середній та високий рівні інтерсуб'єктності.

Ключові слова: інтерсуб'єктність, методика, стандартизація, психометричні показники, надійність, валідність.

Постановка проблеми. Інтерсуб'єктність – це характеристика процесу взаємодії, яка процесуально та результативно виражається

у підвищенні рівня активності, креативності, відповідальності та рефлексивності учасників. Фактично інтерсуб'єктність є реалізацією

ідеї самоактуалізації (А. Маслоу) на площину міжособистісних відносин. Інтерсуб'єктна взаємодія є простором взаємного особистісного зростання учасників, коли двоє або більше суб'єктів спілкуються у такий спосіб, що це надихає їх, стимулює до врахування суб'єктної позиції іншого, розвиває діалогічність та емпатію. Необхідність виділення поняття інтерсуб'єктності пов'язана з важливістю дослідження вершинних проявів людського спілкування – такої взаємодії між людьми, яка дозволяє виявитися та розвинути найкращому в людині. Мова йде передусім про реалізацію у інтерсуб'єктній взаємодії принципів гуманності та діалогічності, емпатичному дослуховуванню до іншого та реалізації настанови «Я є суб'єктом та очікую суб'єктності від тебе».

Особливо важливим дослідження інтерсуб'єктної взаємодії є саме на етапі юності, адже юнацький вік є переломним в житті особистості [12] та характеризується підвищеною значущістю в цей період міжособистісних відносин. Піковим вираженням глибинних діалогічних відносин, які розкривають потенціал суб'єктностей учасників, є інтерсуб'єктна взаємодія.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. При створенні та стандартизації «Методики діагностики інтерсуб'єктності» були враховані рекомендації, описані в працях Л. Ф. Бурлачука [3], О. В. Мітіної [8] та А. М. Гжибовського [4].

У цілому аналіз україномовної літера-

тури психодіагностичного характеру показав недостатню кількість валідного та надійного інструментарію українською мовою.

Створення та стандартизація «Методики діагностики інтерсуб'єктності» у науковій площині покликані сприяти дослідженню інтерсуб'єктної взаємодії в юнацькому віці, а у практичній площині її перевагами є, зокрема, економічність (всього 16 пунктів опитувальника) та україномовність (що може в подальшому забезпечити якісні психологічні дослідження на україномовних вибірках).

Постановка завдання. На основі викладеного можна сформулювати завдання дослідження, яке полягає в перевірці психометричних характеристик психодіагностичного інструменту «Методика діагностики інтерсуб'єктності» (М. М. Наконечна).

Виклад основного матеріалу дослідження. Після проведеного пілотажного дослідження, результати якого висвітлені в публікації [9], розпочалася робота із стандартизації «Методики дослідження інтерсуб'єктності». Для цього була опитана вибірка (n=518). Досліджувалися студенти спеціальностей «Психологія», «Практична психологія», «Географія та туризм», «Дошкільна освіта», «Початкова освіта», «Соціальна робота», факультету іноземних мов, інших напрямів підготовки, учні 10-11 класів загальноосвітніх шкіл та ліцею. Опитувані навчалися в Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя, Національному педагогічному уні-

верситеті імені М.П. Драгоманова, Сумському державному педагогічному університеті імені А.С.Макаренка, Національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка, Ніжинському обласному педагогічному ліцеї Чернігівської обласної ради, Сновській гімназії №3, Пакульській ЗОШ I-III ст. Чернігівського району, Ніжинській ЗОШ I-III ст. №6. *Особливістю обробки бланків було те, що у випадку, коли досліджуваний не давав відповіді хоча б на одне запитання психодіагностичної методики, або ставив позначки одразу в дві клітинки у рядку, де треба було поставити одну позначку, цей бланк не опрацьовувався. Таким чином, 518 досліджуваних заповнили бланки, не пропускаючи запитань. Ще не менше 150 досліджуваних припустилися певних неточностей при заповненні бланків, і їх відповіді не були враховані в підсумковій обробці.*

Характеризуючи вибірку, слід зазначити, що 109 досліджуваних були чоловічої статі, 404 жіночої статі, 5 не вказали, якої вони статі. За показником віку середньоарифметичне значення – 18,14 років; мода – 18; медіана – 18; мінімальне значення – 15; максимальне значення – 26; середньоквадратичне відхилення – 1,95. При цьому досліджуваних віком 15 років – 23 особи, 16 років – 83; 17 років – 113; 18 років – 120; 19 років – 57; 20 років – 51; 21 рік – 43; 22 роки –

15; 23 роки – 7; 24 роки – 4; 25 років – 1; 26 років – 1 особа. Досліджувани навчалися в Ніжині (360 осіб), Києві (68 осіб), Сумах (45 осіб), Сновську (Чернігівська обл., 22 особи), Чернігові (13 осіб), с. Пакуль Чернігівського району (10 осіб).

Для дослідження використовувалися такі психодіагностичні методики.

«Методика дослідження інтерсуб'єктності» (М.М. Наконечна). Дані пілотажного дослідження з використанням методики наведені в публікації [9]. Ця методика виступила предметом стандартизації; у нашому дослідженні перевірялися психометричні показники методики.

Тест життєстійкості (скринінгова версія Є.М. Осіна) [6, 10, 11]. Тест є адаптацією опитувальника С. Мадді Hardiness Survey. Життєстійкість (hardiness) – це характеристика особистості, яка визначає її здатність знаходити внутрішній баланс, витримувати стреси та напругу, залишаючись при цьому ефективною та продуктивною. Емпіричні розвідки С. Мадді були лонгітюдними і довели, що життєстійкість як психодіагностичний конструкт може передбачити, як орієнтовно протягом наступного року особистість буде реагувати на значні стресові події у житті – успішно та ефективно їх долати чи показувати ознаки дезадаптації [22, 23, 24]. Дослідження [6, 10, 11, 22, 23, 24] показали, що тест життєстійкості має високу надійність та валідність, а отже, може бути використаний як психодіагностич-

ний інструмент. Для нашого дослідження використання цієї методики було важливим, оскільки могло довести емпірично теоретично обґрунтований зв'язок інтерсуб'єктності з життєстійкістю як характеристикою інтрасуб'єктності. Життєстійкість може виступати як важлива складова суб'єктності людини, її здатності знаходити баланс у складних життєвих ситуаціях, а отже, життєстійкість пов'язана з інтерсуб'єктною взаємодією як розподіленою між людьми суб'єктністю, зокрема вмінню протистояти труднощам. Скринінгова версія тесту життєстійкості Є.М. Осіна має такі субшкали: 1) залученість; 2) контроль; 3) прийняття ризику. Тест припускає також обрахунок загального балу життєстійкості.

Шкала загальної самооефективності. Концепт самооефективності (self-efficacy) запропонований А. Бандурою [2, 16, 17]. «Шкала загальної самооефективності» створена Р. Шварцером та М. Єрусалемом [20, 21], адаптована В.Г. Ромеком [13]. Згідно з дослідженнями Р. Шварцера, М. Єрусалема та В.Г. Ромека [13], методика має достатню надійність та може бути використана як психодіагностичний інструмент. Концепт самооефективності увійшов у підручники з психології: «Концепція самооефективності відноситься до усвідомлення людиною своєї здатності вибудувувати поведінку відносно специфічної задачі чи ситуації» [15, с. 422]. За А. Бандурою, чотирма основними джерелами набуття самооефективності є досвід успіху,

опосередкований досвід, вербальне переконання та емоційне напруження [15, с. 391-392]. Поняття самооефективності внутрішньо пов'язане з поняттям інтерсуб'єктності, адже для того, щоб проявляти власні суб'єктні якості, людина повинна мати певний рівень самооефективності. З іншого боку, самооефективність може впливати на особливості побудови інтерсуб'єктного контакту. Отже, психодіагностично вимірювана самооефективність стала важливим конструктом для перевірки психометричних показників «Методики дослідження інтерсуб'єктності».

Тест смисложиттєвих орієнтацій. Тест створений в рамках логотерапевтичного підходу В. Франкла для діагностики особливостей «ноогенного неврозу» Дж. Крамбо та Л. Махоліком (J.C. Crumbaugh, L.T. Maholick) [18, 19]. Ми використали адаптацію тесту, створену у 1980-х рр. Д.О. Леонтєвим та апробовану в численних психологічних емпіричних дослідженнях [7]. Є дані щодо валідності та надійності цього психодіагностичного інструменту. Субшкали тесту такі: 1) цілі; 2) процес; 3) результат; 4) локус контролю–Я; 5) локус контролю–життя (керованість життя). Тест припускає також загальний показник «Осмишеності життя».

Опитувальник «Рівень суб'єктивного контролю». Методика ґрунтується на концепції «локусу контролю» Дж. Роттера [25], розроблена Є.Ф. Бажиним, Голинкіною та О.М. Еткіндом [1]. Опитувальник містить такі шка-

ли: 1) шкала загальної інтернальності (Із); 2) шкала інтернальності в галузі досягнень (Ід); 3) шкала інтернальності в галузі невдач (Ін); 4) шкала інтернальності в сімейних стосунках (Іс); 5) шкала інтернальності в галузі виробничих відносин (Ів); 6) шкала інтернальності в галузі міжособистісних стосунків (Ім); 7) шкала інтернальності в галузі здоров'я та хвороби (Іх).

Опитувальник рефлексивності А.В. Карпова [5]. Одним із теоретичних положень, на якому ґрунтується методика, є положення про рефлексивність як психічну властивість, яка поряд з рефлексією як процесом та рефлексуванням як психічним станом є однією з граней рефлексії. Доведені надійність, критеріальна та конструктивна валідність опитувальника [5].

Опитувальник емоційної емпатії (Emotional Empathic Tendency Scale, EETS) розроблений А. Мехрабіаном та Н. Епстайном, адаптований Ю.М. Орловим та Ю.М. Ємельяновим [14]. Опитувальний призначений для діагностики емпатії як тенденції та здатності до емпатії як риси особистості.

Після того, як були зібрані заповнені досліджуваними психодіагностичні бланки, ми створили документ Excel для обробки даних. У цьому документі був використаний ряд формул, щоб автоматизувати підрахунок отриманих психодіагностичних значень. Зокрема, використовувалися формули «Сума» та «Якщо, то». Це дозволило швидше обрахувати отриману інформацію, хоча багато часу все ж

при цьому йшло на те, щоб внести в таблицю первинні дані з бланків.

Першим кроком у процесі статистичної обробки отриманої інформації стало обрахування альфи Кронбаха, яка є необхідною при стандартизації будь-якого опитувальника та є математичним вираженням внутрішньої узгодженості пунктів однієї шкали та надійності методики. У «Методиці дослідження інтерсуб'єктності» лише одна шкала, для якої ми обрахували альфу Кронбаха для того, щоб оцінити внутрішню узгодженість та надійність методики. Альфа Кронбаха для досліджуваної вибірки становить $\alpha=0,831$, що є добрим рівнем (вище 0,8).

Другим кроком стала перевірка ретестової надійності. Для цього були опитані за методикою діагностики інтерсуб'єктності 176 старшокласників, учнів Ніжинського обласного педагогічного ліцею Чернігівської обласної ради. У результуючі підрахунки були включені лише ті учні, які відповіли на питання методики у вересні – жовтні 2017 року (перший зріз) та потім у квітні 2018 року (другий зріз). Таких учнів було $n=117$. Був обрахований коефіцієнт кореляції Спірмена, який дорівнював $r=0,516$, $p\leq 0,01$ (2-стороння). Це свідчить про достатню ретестову надійність «Методики дослідження інтерсуб'єктності».

Третім кроком став аналіз середньоарифметичних значень та середньоквадратичних відхилень, t-критерію Ст'юдента та однофакторний дисперсійний аналіз (ANOVA) для з'я-

сування того, чи взаємопов'язані показники «Методики дослідження інтерсуб'єктності» із статтю, віком та/або місцем навчання досліджуваних. Показники середньоарифметичних значень та середньоквадратичних відхилень у досліджуваній вибірці наведені в табл. 1 ($n=518$). При наданні значень для жінок та чоловіків окремо не враховувалися дані тих 5 осіб, які не вказали свою стать.

Той факт, що за шкалами опитувальника «Рівень суб'єктивного контролю» (шкали інтернальності в різних сферах) показники середньоквадратичного відхилення зазвичай вищі, ніж середньоарифметичне, пояснюється тим, що це єдина методика, результати за якою могли мати мінусові значення.

Для того, щоб порівняти середні значення діагностованого нами рівня інтерсуб'єктності в двох незалежних групах (чоловічої та жіночої статі), ми використали t -критерій Ст'юдента для незалежних вибірок. За критерієм рівності дисперсій Лівіня (0,158) ми визначили, що є правомірним використання t -критерію Ст'юдента. Емпіричне значення $t=3,270$, кількість ступенів свободи $=511$, значущість (2-стороння) $=0,001$. Отже, наявна статистично значуща відмінність між групами чоловіків та жінок за рівнем інтерсуб'єктності, діагностованим за допомогою «Методики діагностики інтерсуб'єктності» (М.М. Наконечної).

Для того, щоб порівняти середні значення діагностованого нами рівня інтерсуб'єк-

тності в різних незалежних групах (різного віку та з різним місцем навчання), ми використали однофакторний дисперсійний аналіз (ANOVA). Для груп досліджуваних різного віку критерій рівності дисперсій Лівіня $=0,031$, що є меншим значенням, ніж 0,05, а отже, однофакторний дисперсійний аналіз (ANOVA) не може бути застосований у цьому випадку. Для груп досліджуваних, які навчаються в різних місцях (Ніжин, Київ, Суми, Чернігів, Сновськ, с. Пакуль) критерій рівності дисперсій Лівіня $=0,000$, що також є меншим значенням, ніж 0,05, а отже, однофакторний дисперсійний аналіз (ANOVA) не може бути застосований у цьому випадку. Оскільки ці дані не впливають безпосередньо на оцінку психометричних характеристик «Методики дослідження інтерсуб'єктності», ми перейшли до інших обчислень, пов'язаних із стандартизацією методики.

Четвертим кроком стало виявлення кореляційних зв'язків шкал та показників різних методик між собою. Для цього був використаний коефіцієнт кореляції Пірсона. Результати кореляційного аналізу представлені в таблиці 2. Оскільки нас цікавила передусім валідація «Методики дослідження інтерсуб'єктності», то у таблиці наведені кореляційні зв'язки тільки з показниками цього психодіагностичного інструменту.

Опитувальники для стандартизації та валідації «Методики дослідження інтерсуб'єктності» були обрані не випадково, а виходя-

Табл. 1.

Показники середньоарифметичних значень (\bar{x}) та середньоквадратичних відхилень ($\overline{s^2}$)

№	Шкали	Загалом по вибірці (n=518)		Чоловіки (n=109)		Жінки (n=404)	
		\bar{x}	$\overline{s^2}$	\bar{x}	$\overline{s^2}$	\bar{x}	$\overline{s^2}$
1.	Інтерсуб'єктність	67,25	7,68	65,14	8,1	67,83	7,49
2.	Залученість	7,32	3,05	7,37	3,11	7,31	3,05
3.	Контроль	7,05	2,46	7,21	2,53	7,01	2,44
4.	Прийняття ризику	6,58	2,6	6,23	2,7	6,69	2,57
5.	Життєстійкість	20,95	6,8	20,82	6,83	21,01	6,8
6.	Загальна самоефективність	29,02	4,9	29,44	5,26	28,91	4,77
7.	Осмисленість життя	95,59	16,29	92,04	17,18	96,52	15,99
8.	Субшкала 1. Цілі	29,22	7,04	28,42	6,74	29,42	7,14
9.	Субшкала 2. Процес	28,97	6,82	28,1	7,17	29,21	6,72
10.	Субшкала 3. Результат	23,81	5,51	23,11	5,89	23,98	5,43
11.	Субшкала 4. Локус контролю – Я	19,97	4,29	19,23	4,62	20,16	4,2
12.	Субшкала 5. Локус контролю – життя	29,24	6,44	28,09	6,7	29,53	6,36
13.	Шкала загальної інтернальності (Із)	22,89	21,93	23,59	23,56	22,87	21,1
14.	Шкала інтернальності в галузі досягнень (Ід)	7,21	8,12	6,64	8,15	7,38	8,01
15.	Шкала інтернальності в галузі невдач (Ін)	3,62	7,77	3,82	8,21	3,64	7,57
16.	Шкала інтернальності в сімейних стосунках (Іс)	1,15	6,77	2,25	6,31	0,93	6,7
17.	Шкала інтернальності в галузі виробничих відносин (Ів)	6,09	7,27	6,33	7,28	6,03	7,17
18.	Шкала інтернальності в галузі міжособистісних стосунків (Ім)	2,61	3,74	2,27	3,8	2,73	3,72
19.	Шкала інтернальності в галузі здоров'я та хвороби (Іх)	2,63	4,05	3,11	4	2,54	4,03
20.	Рефлексивність	111,24	12,88	110,61	14,97	111,39	12,33
21.	Емоційна емпатія	22,73	4,74	20,11	4,85	23,46	4,46

чи з нашої теоретичної моделі, згідно з якою інтерсуб'єктність тісно взаємопов'язана з життєстійкістю як здатністю протистояти стресам та напрузі; самоефективністю як гене-

ралізованому вмінню вибудовувати поведінку щодо певних завдань; осмисленістю життя; інтернальністю як одним із психодіагностичних корелятивів суб'єктності людини; рефлексив-

вністю; емоційною емпатією. На досліджуваній вибірці були виявлені значущі кореляційні зв'язки інтерсуб'єктності з усіма перерахованими характеристиками, при цьому для більшості з них кореляції є значущими на рівні $p \leq 0,01$, і тільки для інтернальності в галузі здоров'я та хвороби (Ix) ця значущість є меншою – $p \leq 0,05$. Наявність значущих кореляційних зв'язків за всіма шкалами методик, які співставлялися з «Методикою дослідження інтерсуб'єктності», є свідченням конструктивної та конвергентної валідності цього психодіагностичного інструменту.

Особливо хотілося б відмітити виявлені кореляційні зв'язки, значення яких було вищим, ніж 0,3. Це зв'язки інтерсуб'єктності із загальною самооефективністю ($r=0,366$, $p \leq 0,01$), осмисленістю життя за методикою СЖО ($r=0,383$, $p \leq 0,01$), субшкалою 2 «Процес» ($r=0,364$, $p \leq 0,01$), субшкалою 3 «Результат» ($r=0,334$, $p \leq 0,01$), субшкалою 4 «Локус контролю – Я» ($r=0,307$, $p \leq 0,01$), субшкалою 5 «Локус контролю – життя» методики СЖО ($r=0,344$, $p \leq 0,01$), емоційною емпатією за методикою А. Мехрабіана та Н. Епстайна ($r=0,377$, $p \leq 0,01$). Отже, емпіричне дослідження показало тісні зв'язки діагностично вимірюваної інтерсуб'єктності з показниками осмисленості життя (загальним та субшкалами 2 – 5 за СЖО), із загальною самооефективністю та емоційною емпатією. Це може вказувати на те, що високий рівень інтерсуб'єктності припускає розвинені самооефективність та емпатію,

а також високі показники смисложиттєвих орієнтацій. Такі взаємозв'язки уточнюють психологічний портрет інтерсуб'єктності людини, вказуючи в ньому на важливість самооефективності, смисложиттєвих орієнтацій та емоційної емпатії. Також ці показники вказують на середній рівень валідності «Методики діагностики інтерсуб'єктності» (r від 0,3 до 0,5).

П'ятим кроком став факторний аналіз. Для факторного аналізу ми взяли всі 16 пунктів «Методики діагностики інтерсуб'єктності» і здійснили аналіз методом головних компонент з методом обернення Варімакс з нормалізацією Кайзера (обертання зійшлося за 6 ітерацій). За мірою вибіркової адекватності Кайзера – Мейєра – Олкіна, який перевіряє адекватність вибірки поставленим задачам, значення дорівнює 0,860, що свідчить про високу адекватність вибірки. За критерієм сферичності Бартлетта рівень значущості $p \leq 0,000$, що означає, що кореляційна матриця не є діагональною та можна будувати факторну модель.

Проаналізувавши спільноти, ми виявили, що жоден з пунктів не має вилученої спільноти, яка була б менша, ніж 0,3, що теж є гарним показником для факторної моделі за досліджуваним опитувальником. Найнижчі показники тут мають пункти опитувальника №1 «Часто буває, що у розмові з іншим розумієш його «з півслова»» (0,326), №2 «Мені цікаво вислуховувати історії інших людей» (0,331) та №7 «Є люди, які мене розумі-

Табл. 2.

Кореляційні зв'язки показників інтерсуб'єктності з даними інших методик (n=518)

№	Змінна	Коефіцієнт кореляції Пірсона, r	Рівень значущості, p
1.	Залученість	0,207	≤0,01
2.	Контроль	0,147	≤0,01
3.	Прийняття ризику	0,158	≤0,01
4.	Життєстійкість	0,207	≤0,01
5.	Загальна самоєфективність	0,366	≤0,01
6.	Осмисленість життя	0,383	≤0,01
7.	Субшкала 1. Цілі	0,283	≤0,01
8.	Субшкала 2. Процес	0,364	≤0,01
9.	Субшкала 3. Результат	0,334	≤0,01
10.	Субшкала 4. Локус контролю – Я	0,307	≤0,01
11.	Субшкала 5. Локус контролю – життя	0,344	≤0,01
12.	Шкала загальної інтернальності (Із)	0,268	≤0,01
13.	Шкала інтернальності в галузі досягнень (Ід)	0,263	≤0,01
14.	Шкала інтернальності в галузі невдач (Ін)	0,135	≤0,01
15.	Шкала інтернальності в сімейних стосунках (Іс)	0,152	≤0,01
16.	Шкала інтернальності в галузі виробничих відносин (Ів)	0,201	≤0,01
17.	Шкала інтернальності в галузі міжособистісних стосунків (Ім)	0,180	≤0,01
18.	Шкала інтернальності в галузі здоров'я та хвороби (Іх)	0,106	≤0,05
19.	Рефлексивність	0,175	≤0,01
20.	Емоційна емпатія	0,377	≤0,01

ють» (0,393).

Загальний кумулятивний процент суми квадратів навантажень обернання складає 53,36%, тобто отримана нами факторна модель пояснює більше половини загальної дисперсії.

Всього було виділено чотири фактори. Всього лише чотири показники з 16 входять одразу в два фактори, що в загальному характеризує нашу факторну модель як досить узгоджену. Всі фактори є уніполярними. Слід відмітити також, що між факторами немає великого розриву за процентом пояснюваної дисперсії – для першого фактору цей процент дещо більше 17%, а для четвертого – дещо біль-

ше 9%. Це вказує на те, що виділені фактори є важливими для розуміння діагностично вимірюваної інтерсуб'єктності, причому процентний розрив між першим та останнім фактором відносно невеликий.

Перший фактор – «Розуміння людей та особисте натхнення» – охоплює 17,226% дисперсії. До нього входять такі пункти опитувальника: «Є люди, чия думка дуже важлива для мене» (0,744), «Взаєморозуміння дуже цінне у відносинах між людьми» (0,665), «Мені знайомий стан натхнення» (0,630), «Це чудово, коли в розмові я розумію щось нове для себе» (0,624), «Є люди, які мене розуміють» (0,588), «Буває, що після розмови з ки-

мось у мене ніби «виростають крила»» (0,534). Перший фактор характеризує узагальнені досліджувані ознаки, діагностовані за допомогою нашого опитувальника, які стосуються взаєморозуміння людей між собою та стану натхнення, передусім від спілкування та взаємодії з людьми.

Другий фактор – «Спілкування і взаємодія» – охоплює 16,770% дисперсії. До нього входять такі пункти опитувальника: «Я люблю спілкуватися з іншими людьми» (0,837), «Спілкування приносить мені радість» (0,780), «Мені подобається спілкуватися з новими людьми» (0,721), «Мені цікаво вислуховувати історії інших людей» (0,500), «Зазвичай мені легко зрозуміти інших» (0,449), «Це чудово, коли в розмові я розумію щось нове для себе» (0,336) та «Часто буває, що у розмові з іншим розумієш його «з півслова»» (0,332). Другий фактор характеризує аспект спілкування та взаємодії в інтерсуб'єктності. Цим підкреслюється процесуальний характер інтерсуб'єктності, яка народжується саме протягом спілкування та взаємодії людей, організованих особливим, емпатичним та діалогічним чином.

Третій фактор – «Враховання суб'єктної позиції іншого» – охоплює 10,032% дисперсії. До нього входять такі пункти опитувальника: «Я легко можу уявити себе на місці іншої людини» (0,724), «Я часто замислююсь про сенс сказаної кимось фрази» (0,624), «Часто буває, що у розмові з іншим

розумієш його «з півслова»» (0,454), «Зазвичай мені легко зрозуміти інших» (0,443), «Буває, що після розмови з кимось у мене ніби «виростають крила»» (0,366). Це один із найважливіших факторів, обґрунтованих в процесі теоретичної частини дослідження. Враховання суб'єктної позиції іншого припускає, що суб'єкт взаємодії емпатично дослухається до іншого суб'єкта та прагне всіляко підтримати прояви суб'єктної активності іншого. Таким чином встановлюється певний баланс інтерсуб'єктності, де виражаються такі особистісні позиції: «Я є суб'єктом і очікую суб'єктності від тебе»; «Я приймаю суб'єктність іншого і розраховую на неї в процесі взаємодії». Враховання суб'єктної позиції іншої людини є інтегральним показником, який узагальнює прояви емпатії, конгруентності, взаєморозуміння та натхнення від взаємодії. Це одна з ключових характеристик інтерсуб'єктності.

Четвертий фактор – «Чути інших та бути почутим» – охоплює 9,333% дисперсії. До нього входять такі пункти опитувальника: «Мені важливо чути думку інших людей» (0,833) та «Мені важливо бути почутим / почутою» (0,775). Дещо окремо в факторній моделі стоїть четвертий фактор, до якого входять лише два пункти опитувальника і який не має жодних пунктів, які б водночас були присутні в інших факторах (на відміну від перших трьох факторів, де такі пункти були). Можливо, слід в подальшому виділити ці два підпун-

кти як субшкалу опитувальника, але це справа подальшої стандартизації методики. Четвертий фактор є дуже важливим, оскільки відображає принциповий аспект інтерсуб'єктної взаємодії та базальну потребу в процесі міжособистісного спілкування – прагнення чути інших та бути почутим.

Шостим кроком стало обрахування норм опитувальника. Середнє арифметичне для нашої вибірки в 518 осіб становить 67,25, середньоквадратичне відхилення – 7,68, медіана – 69, мода – 71, мінімальне значення, зафіксоване емпірично – 29 (при теоретично мінімально можливому – 16), максимальне значення – 80.

Ми перевірили нормальність розподілу даних за «Методикою діагностики інтерсуб'єктності» за допомогою одновибіркового критерію Колмогорова-Смірнова і виявили, що асимптоматична значущість (двохстороння) $p \leq 0,000$, що свідчить про нормальний розподіл даних, а отже, правомірним може бути підрахунок тестових норм відповідно до середнього значення та середньоквадратичного відхилення. Обрахунок норм був здійснений за допомогою z-оцінок.

Результати обрахування норм тесту із їх змістовною інтерпретацією наведені нижче.

Високий рівень інтерсуб'єктності (75-80 балів) проявляється в тому, що людина прагне взаємодіяти, спілкуватися з іншими людьми. Процес взаємодії з іншими приносить позитивні емоції, радість і натхнення.

Особистість хоче чути інших та хоче бути почутою.

Середній рівень інтерсуб'єктності (60-74 бали) проявляється в тому, що людина проявляє помірне прагнення спілкуватися з іншими. Процес спілкування з іншими проносить здебільшого позитивні емоції.

Низький рівень інтерсуб'єктності (16-59 балів) проявляється у тому, що людина проявляє низький рівень прагнення спілкуватися та взаємодіяти з іншими. Процес взаємодії приносить мало позитивних емоцій, радості та натхнення.

Мета «Методики діагностики інтерсуб'єктності» – дослідження особливостей міжособистісної взаємодії, яка характеризується процесуальним та результативним зростанням рівня суб'єктності.

Предметом дослідження методики є особливості взаєморозуміння, натхнення від спілкування, врахування суб'єктної позиції іншого у взаємодії та прагнення чути та бути почутим.

Сфера застосування методики – у процесі особистісного психологічного консультування, у роботі з групами осіб юнацького віку, при психодіагностиці проблем та потенціалу міжособистісного спілкування людини. Норми тесту визначені на вибірці осіб юнацького віку. Опитувальник призначений передусім для психодіагностичної роботи з особами юнацького віку з метою психологічної допомоги або наукових досліджень.

Наводимо текст опитувальника згоден / згодна» - 5 балів, «Ймовірніше так, ніж ні» - 4 бали, «Важко відповісти» - 3 бали, «Ймовірніше ні, ніж так» - 2 бали, «Повністю згоден / згодна» - 5 балів, «Ймовірніше так, ніж ні» - 4 бали, «Важко відповісти» - 3 бали, «Ймовірніше ні, ніж так» - 2 бали, «Повністю не згоден/не згодна» - 1 бал. Бали сумуються.

Таблиця 3.

Текст опитувальника «Методика діагностики інтерсуб'єктності» (М. М. Наконечна)

	Повністю згоден/ згодна	Ймовірніше так, ніж ні	Важко відповісти	Ймовірніше ні, ніж так	Повністю не згоден/не згодна
1. Часто буває, що у розмові з іншим розумієш його «з півслова».					
2. Мені цікаво вислуховувати історії інших людей.					
3. Я люблю спілкуватися з іншими людьми.					
4. Я часто замислююся про сенс сказаної кимось фрази.					
5. Спілкування приносить мені радість.					
6. Взаєморозуміння дуже цінне у відносинах між людьми.					
7. Є люди, які мене розуміють.					
8. Мені важливо чути думку інших людей.					
9. Мені важливо бути почутим / почутою.					
10. Є люди, чия думка дуже важлива для мене.					
11. Буває, що після розмови з кимось у мене ніби «виростають крила».					
12. Мені знайомий стан натхнення.					
13. Зазвичай мені легко зрозуміти інших.					
14. Я легко можу уявити себе на місці іншої людини.					
15. Мені подобається спілкуватися з новими людьми.					
16. Це чудово, коли в розмові я розумію щось нове для себе.					

Інструкція: Будь ласка, дайте відповідь на кожне з тверджень, поставивши позначку «+» у відповідній колонці.

Бали за методикою нараховуються по такій схемі: за кожну відповідь «Повністю

не згоден/не згодна» - 1 бал. Бали сумуються.

Висновки з проведеного дослідження. Конструкт інтерсуб'єктності стосується таких особливостей взаємодії людей, які орієнтовані на розкриття потенціалу людини, роз-

виток рівня особистої суб'єктності, баланс емпатії та самореалізації у спілкуванні. Обґрунтовується, що інтерсуб'єктність тісно взаємопов'язана з активністю, креативністю, відповідальністю та рефлексивністю та є, фактично, конкретизацією ідеї самоактуалізації (А. Маслоу) на площину міжособистісних відносин.

Процес створення та стандартизації «Методики діагностики інтерсуб'єктності» тривав півтора роки (з серпня 2017 року по лютий 2019 року) і включав в себе пілотажне дослідження [9] та основне емпіричне дослідження, результати якого представлені в цій статті. Досліджуваною вибіркою стали 518 україномовних осіб юнацького віку з різних місць проживання та навчання (Ніжин, Київ, Суми, Чернігів, Сновськ, с. Пакуль). Альфа Кронбаха для досліджуваної вибірки становить $\alpha=0,831$, що є добрим рівнем (вище 0,8) внутрішньої узгодженості та надійності методики. Методика показала достатню ретестову надійність (коефіцієнт кореляції Спірмена $r=0,516$, $p\leq 0,01$) між показниками старшокласників із часовим проміжком в 6 місяців між психодіагностичними зрізами. За допомогою t-критерію Ст'юдента виявлена статистично значуща відмінність між групами чоловіків та жінок за рівнем інтерсуб'єктності, діагностованим за допомогою «Методики діагностики інтерсуб'єктності». Щоб перевірити валідність методики, результати були співставлені з показниками, отриманими за допомогою таких методик, як тест життєстійкості

(скринінгова версія Є.М. Осіна), шкала загальної самоефективності, тест смисложиттєвих орієнтацій, опитувальник «Рівень суб'єктивного контролю», опитувальник рефлексивності А.В. Карпова, опитувальник емоційної емпатії. Наявність значущих кореляційних зв'язків за всіма шкалами методик, які співставлялися з «Методикою дослідження інтерсуб'єктності», є свідченням конструктивної та конвергентної валідності цього психодіагностичного інструменту.

У процесі факторного аналізу пунктів методики було виділено чотири фактори: «Розуміння людей та особисте натхнення»; «Спілкування і взаємодія»; «Врахування суб'єктної позиції іншого»; «Чути інших та бути почутим». За допомогою z-оцінок були обраховані тестові норми і виділені низький, середній та високий рівні інтерсуб'єктності. Вказані мета, предмет дослідження та сфера застосування «Методики діагностики інтерсуб'єктності» (М. М. Наконечної), наведені інструкція до опитувальника, його текст та спосіб обрахунку балів.

Отже, були перевірені психометричні характеристики «Методики діагностики інтерсуб'єктності» та здійснена стандартизація опитувальника, яка, втім, може бути уточнена та доповнена в подальшому.

Перспективами подальших досліджень використання «Методики діагностики інтерсуб'єктності» в психологічних дослідженнях,

орієнтованих на вивчення потенціалу розвитку людського спілкування.

Подяки. Автор висловлює безмежну вдячність людям, які допомогли в процесі збору та обробки психодіагностичної інформації для цього дослідження: дійсному члену НАПН України, доктору психологічних наук, професору, директору Інституту психології імені Г.С. Костюка **Сергію Дмитровичу Максименку**, доктору психологічних наук, професору, завідувачу кафедри загальної та практичної психології Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя **Миколі Васильовичу Панучі**, доктору психологічних наук, професору, академіку Академії наук вищої освіти України, завідувачці кафедри психології Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка **Світлані Борисівні Кузіковій**, доктору психологічних наук, професору, завідувачці кафедри загальної та соціальної психології та психотерапії Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова **Світлані Олексіївні Ставицькій**, кандидату психологічних наук, доценту, декану факультету психології та соціальної роботи Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя **Олексію Анатолійовичу Тимошенку**, кандидату педагогічних наук, доценту, декану факультету іноземних мов **Світлані Володимирівні Тезіковій**, викладачу кафедри загальної, вікової та соціальної психології імені М.А. Скока Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка **Миколі Михайловичу Махнію**, аспірантці кафедри загальної та соціальної психології та психотерапії Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова **Дарині Андріївні Крат**, за-

ступнику директора з навчально-виховної роботи, учителю біології Ніжинського обласного педагогічного ліцею Чернігівської обласної ради **Сліпак Світлані Михайлівні**, практичному психологу Ніжинського обласного педагогічного ліцею Чернігівської обласної ради, асистенту кафедри загальної та практичної психології Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя **Железняк Світлані Ростиславівні**, випускницям магістратури спеціальності «Психологія» Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя **Яні Карпенко, Ганні Недобой, Тетяні Топісі**, випускниці бакалаврату напряму підготовки «Психологія» Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя **Ярині Гончаровій** (особливо за те, що Ярина опрацювала в електронному вигляді 210 заповнених бланків з 518), кандидату історичних наук **Дмитру Сергійовичу Гордієнку**.

Перелік використаних джерел:

1. Бажин Е. Ф. Метод исследования уровня субъективного контроля / Е.Ф. Бажин, Е.А. Голынкина, А.М. Эткинд // Психологический журнал, 1984. Том 5. №3. – С.152–162.
2. Бандура А. Теория социального научения / А. Бандура. – СПб.: Евразия, 2000. – 320 с.
3. Бурлачук Л. Ф. Психодиагностика / Л.Ф. Бурлачук. – СПб.: Питер, 2006. – 351 с.
4. Гржибовский А. М. Анализ трех и более независимых групп количественных данных / А.М. Гржибовский // Экология человека, 2008, №3. – С. 50–58.
5. Карпов А. В. Рефлексивность как психическое свойство и методики её диагностики / А.В. Карпов // Психологический журнал. 2003. Т. 24. № 5. – С. 45–57.

6. Леонтьев Д. А. Тест жизнестойкости / Д.А. Леонтьев, Е.И. Рассказова. – М.: Смысл, 2006. – 63 с.
7. Леонтьев Д. А. Тест смысло-жизненных ориентаций (СЖО) / Д.А. Леонтьев. 2-е изд. – М.: Смысл, 2000. – 18 с.
8. Митина О. В. Разработка и адаптация психологических опросников / О.В. Митина. – М.: Смысл, 2011. – 235 с.
9. Наконечна М. М. Інтерсуб'єктна взаємодія як баланс свободи та структури / М.М. Наконечна // Психологічний часопис, 2017, 10(6), С. 107-116. Available at: <http://www.apsijournal.com/index.php/psyjournal/article/view/170> (Accessed: 6Березень2018).
10. Осин Е. Н. Краткая версия теста жизнестойкости: психометрические характеристики и применение в организационном контексте / Е.Н. Осин, Е.И. Рассказова // Вестник Московского университета. Серия №14. Психология. 2013. № 2. – С. 147–165.
11. Осин Е. Н. Факторная структура краткой версии Теста жизнестойкости / Е.Н. Осин // Организационная психология. 2013. Т. 3. №3. – С. 42–60.
12. Папуча М. В. Психологія ранньої юності / М.В. Папуча. – Ніжин: Редакційно-видавничий відділ НДПУ, 2001. – 137 с.
13. Ромек В. Г. Русская версия шкалы общей самоэффективности Р. Шварцера и М. Ерусалема / В.Г. Ромек, Р. Шварцер, М. Ерусалем // Иностранная психология, 1996, №7. – С. 71–77.
14. Психодиагностика толерантности личности // Под ред. Г.У. Солдатовой, Л.А. Шайгеровой. – М.: Смысл, 2008. – С. 72–75.
15. Хьелл Л. Теории личности (Основные положения, исследования и применение) / Л. Хьелл, Д. Зиглер. – СПб.: Издательство «Питер», 1999. – 608 с.
16. Bandura A. Exercise of Personal and Collective Efficacy in Changing Societies / A. Bandura // Bandura A. (Ed.) Self-efficacy in Changing Societies. – Cambridge University Press, 1999. – P. 1–45.
17. Bandura A. Guide for Constructing Self-efficacy Scales / A. Bandura // Self-efficacy Beliefs of Adolescents (ed. by F. Pajares, T. Urdan). – Greenwich, Connecticut: Information Age Publishing, 2006. – P. 307–337.
18. Crumbaugh J. C. An experimental study in existentialism: The psychometric approach to Frankl's concept of noogenic neurosis / J.C. Crumbaugh, L.T. Maholick // Journal of Clinical Psychology, 1964, 20, P. 200–207.
19. Crumbaugh J. C. Manual of instructions for the Purpose in Life test / J.C. Crumbaugh, L.T. Maholick. – Murfreesboro, TN: Psychometric Affiliates, 1981.
20. Jerusalem M. Self-efficacy as a Resource Factor in Stress Appraisal Process / M. Jerusalem, R. Schwarzer // Schwarzer R (Ed.) Self-efficacy: Thought control of action. – Washington, DC: Hemisphere. – 1992. – P. 195–213.
21. Jerusalem M. Self-efficacy in Stressful Life Transitions / M. Jerusalem, W. Mittag // Bandura A. (Ed.) Self-efficacy in Changing Societies. – Cambridge University Press, 1999. – P. 177–201.
22. Muddy S. The Story of Hardiness: 20 Years of Theorizing, Research and Practice / S. Muddy // Consulting Psychology Journal. 2002. Vol. 54. – P. 173–185.
23. Muddy S. The Personality Construct of Hardiness III: Relationships with Repression, Innovativeness, Authoritarianism and Performance / S. Muddy, R. Harvey, D. Khoshaba, J. Lu, M. Persico, M. Brow // Journal of Personality. 2006. Vol. 74, №32. – P. 575–598.
24. Muddy S. Hardiness: an Operationalization of Existential Courage / S. Muddy // Journal of Humanistic Psychology. 2004. Vol. 44, №3. – P. 279–298.
25. Rotter J. B. Internal versus External Control of Reinforcement: A Case History of a Variable / J.B. Rotter // American Psychologist, 1990, №45. – P. 489-493.

References (Transliteration):

1. Bazhin E. F. Metod issledovaniya urovnja sub'ektivnogo kontrolja / E.F. Bazhin, E.A. Golyunkina, A.M. Jetkind // Psihologicheskij zhurnal, 1984. Tom 5. №3. – S.152–162.
2. Bandura A. Teorija social'nogo nauchenija / A. Bandura.

- SPb.: Evrazija, 2000. – 320 s.
3. *Burlachuk L. F.* Psihodiagnostika / L.F. Burlachuk. – SPb.: Piter, 2006. – 351 s.
4. *Grzhibovskij A. M.* Analiz treh i bolee nezavisimyh grupp kolichestvennyh dannyh / A.M. Grzhibovskij // *Jekologija cheloveka*, 2008, №3. – S. 50–58.
5. *Karpov A. V.* Refleksivnost' kak psihicheskoe svojstvo i metodiki ejo diagnostiki / A.V. Karpov // *Psihologicheskij zhurnal*. 2003. T. 24. № 5. – S. 45–57.
6. *Leont'ev D. A.* Test zhiznestojkosti / D.A. Leont'ev, E.I. Rasskazova. – M.: Smysl, 2006. – 63 s.
7. *Leont'ev D. A.* Test smyslozhiznennyh orientacij (SZhO) / D.A. Leont'ev. 2-e izd. – M.: Smysl, 2000. – 18 s.
8. *Mitina O. V.* Razrabotka i adaptacija psihologicheskikh oprosnikov / O.V. Mitina. – M.: Smysl, 2011. – 235 s.
9. *Nakonechna M. M.* Intersub'ektna vzaemodija jak balans svobodi ta strukturi / M.M. Nakonechna // *Psihologichnij chasopis*, 2017, 10(6), S. 107-116. Available at: <http://www.apsijournal.com/index.php/psyjournal/article/view/170> (Accessed: 6Berezen'2018).
10. *Osin E. N.* Kratkaja versija testa zhiznestojkosti: psihometricheskie karakteristiki i primenenie v organizacionnom kontekste / E.N. Osin, E.I. Rasskazova // *Vestnik Moskovskogo universiteta. Serija №14. Psihologija*. 2013. № 2. – S. 147–165.
11. *Osin E. N.* Faktornaja struktura kratkoj versii Testa zhiznestojkosti / E.N. Osin // *Organizacionnaja psihologija*. 2013. T. 3. №3. – S. 42–60.
12. *Papucha M. V.* Psihologija rann'oji junosti / M.V. Papucha. – Nizhin: Redakcijnno-vidavnicij viddil NDFU, 2001. – 137 s.
13. *Romek V. G.* Russkaja versija shkaly obshhej samoeffektivnosti R. Shvarcera i M. Erusalema / V.G. Romek, R. Shvarcer, M. Erusalem // *Inostrannaja psihologija*, 1996, №7. – S. 71–77.
14. *Psihodiagnostika tolerantnosti lichnosti* // Pod red. G.U. Soldatovoj, L.A. Shajgerovoj. – M.: Smysl, 2008. – S. 72–75.
15. *H'ell L.* Teorii lichnosti (Osnovnye polozhenija, issledovanija i primenenie) / L. H'ell, D. Zigler. – SPb.: Izdatel'stvo «Piter», 1999. – 608 s.
16. *Bandura A.* Exercise of Personal and Collective Efficacy in Changing Societies / A. Bandura // *Bandura A. (Ed.) Self-efficacy in Changing Societies*. – Cambridge University Press, 1999. – P. 1–45.
17. *Bandura A.* Guide for Constructing Self-efficacy Scales / A. Bandura // *Self-efficacy Beliefs of Adolescents* (ed. by F. Pajares, T. Urdan). – Greenwich, Connecticut: Information Age Publishing, 2006. – P. 307–337.
18. *Crumbaugh J. C.* An experimental study in existentialism: The psychometric approach to Frankl's concept of noogenic neurosis / J.C. Crumbaugh, L.T. Maholick // *Journal of Clinical Psychology*, 1964, 20, P. 200–207.
19. *Crumbaugh J. C.* Manual of instructions for the Purpose in Life test / J.C. Crumbaugh, L.T. Maholick. – Murfreesboro, TN: Psychometric Affiliates, 1981.
20. *Jerusalem M.* Self-efficacy as a Resource Factor in Stress Appraisal Process / M. Jerusalem, R. Schwarzer // *Schwarzer R (Ed.) Self-efficacy: Thought control of action*. – Washington, DC: Hemisphere. – 1992. – P. 195–213.
21. *Jerusalem M.* Self-efficacy in Stressful Life Transitions / M. Jerusalem, W. Mittag // *Bandura A. (Ed.) Self-efficacy in Changing Societies*. – Cambridge University Press, 1999. – P. 177–201.
22. *Muddy S.* The Story of Hardiness: 20 Years of Theorizing, Research and Practice / S. Muddy // *Consulting Psychology Journal*. 2002. Vol. 54. – P. 173–185.
23. *Muddy S.* The Personality Construct of Hardiness III: Relationships with Repression, Innovativeness, Authoritarianism and Performance / S. Muddy, R. Harvey, D. Khosha-ba, J. Lu, M. Persico, M. Brow // *Journal of Personality*. 2006. Vol. 74, №32. – R. 575–598.
24. *Muddy S.* Hardiness: an Operationalization of Existential Courage / S. Muddy // *Journal of Humanistic Psychology*. 2004. Vol. 44, №3. – P. 279–298.
25. *Rotter J. B.* Internal versus External Control of Reinforcement: A Case History of a Variable / J.B. Rotter // *American Psychologist*, 1990, №45. – P. 489–493.

Nakonechna Maria

Ph.D. in Psychology, associate professor, doctorate student, National M.P. Dragomanov Pedagogical University, associate professor, Nizhyn Mykola Gogol State University, Nizhyn (Ukraine)

CREATION AND STANDARDIZATION OF “THE INTERSUBJECTNESS DIAGNOSTIC SURVEY”

ABSTRACT

Intersubjectness concept includes such features of human co-operation, which are focused on unleashing the potential of a person, improvement of personal subjectness, balance of empathy and self-realization in communication. The article proves that intersubjectness is closely related with activity, creativity, responsibility and reflexivity and thus, actually, happens to be a projection of self-actualization idea (A. Maslow) on the plane of interpersonality relations.

The process of creation and standardization of Intersubjectness Diagnostic Survey lasted from August 2017 to February 2019, including pilot research and basic empiric research; results of the latter are presented in this article. 518 Ukrainian-speaking persons of young age with different residences and places of study (Nizhyn, Kyiv, Sumy, Chernihiv, Snovs'k, Pakul') formed the test sample. Cronbach's alpha for the sample $\alpha=0,831$, that is quite good level (higher than 0,8) of internal co-ordination and reliability of the survey. Survey showed sufficient retest reliability (Spearman's rank correlation coefficient $r=0,516$, $p\leq 0,01$) among test values of high school students at 6-months intervals between psychodiagnostic

cross sections. Through Student's t-distribution statistically meaningful difference in intersubjectness was revealed between groups of men and women, diagnosed by means of Intersubjectness Diagnostic Survey. To check survey's validity, results were compared with values received using alternative methods, such as vitality test (E.M.Osin screening version), scale of general efficiency, test of life-meaning orientations, «Level of subjective control» questionnaire, questionnaire of reflectivity by A.V. Karpov, questionnaire of emotional empathy. Substantial cross-correlations with all scales and methods, which were compared with Intersubjectness Diagnostic Survey, proves constructive and convergent validity of this psychodiagnostic tool.

Following factors were distinguished as the result of factor analysis: «Understanding of people and personal inspiration»; «Communication and co-operation»; «Accounting of other's subject position»; «To hear other person and to be heard». Test norms were distinguished by means of z-scores with further calculation of low, middle and high levels of intersubjectness. The aim, research subject and field application of Intersubjectness Diagnostic Survey (by M. M. Nakonechna) are specified as well as detailed instruction to the questionnaire, its text and points calculation method.

Keywords: intersubjectness, method, standardization, psychodiagnostic values, reliability, validity.

Наконечная Мария Николаевна

Кандидат психологических наук, доцент, докторант, Национальный педагогический университет имени Н.П. Драгоманова, доцент, Нежинский государственный университет имени Н.В. Гоголя, г. Нежин (Украина)

СОЗДАНИЕ И СТАНДАРТИЗАЦИЯ «МЕТОДИКИ ДИАГНОСТИКИ ИН- ТЕРСУБЪЕКТНОСТИ»

Аннотация. Конструкт интерсубъектности касается таких особенностей взаимодействия людей, которые ориентированы на раскрытие потенциала человека, развитие уровня личной субъектности, баланс эмпатии и самореализации в общении. Обосновывается, что интерсубъектность тесно взаимосвязана с активностью, креативностью, ответственностью и рефлексивностью и является, фактически, конкретизацией идеи самоактуализации (А. Маслоу) на плоскость межличностных отношений.

Процесс создания и стандартизации «Методики диагностики интерсубъектности» длился полтора года (с августа 2017 года по февраль 2019 года) и включал у себя пилотажное исследование и основное эмпирическое исследование, результаты которого представлены в настоящей статье. Исследуемой выборкой стали 518 украиноязычных лиц юношеского возраста с различными местами проживания и учебы (Нежин, Киев, Сумы, Чернигов, Сновск, с. Пакуль). Альфа Кронбаха для исследуемой выборки представляет $\alpha=0,831$, что является хорошим уровнем (выше 0,8) внутренней согласованности и надежности мето-

дики. Методика показала достаточную ретестовую надежность (коэффициент корреляции Спирмена $r=0,516$, $p\leq 0,01$) между показателями старшеклассников с временным промежутком в 6 месяцев между психодиагностическими срезами. С помощью t-критерия Стюдента выявлено статистически значимое отличие между группами мужчин и женщин по уровню интерсубъектности, диагностированному с помощью «Методики диагностики интерсубъектности». Чтобы проверить валидность методики, результаты были сопоставлены с показателями, полученными с помощью таких методик, как тест жизнестойкости (скрининговая версия Е.М. Осина), шкала общей самооффективности, тест смысложизненных ориентаций, опросник «Уровень субъективного контроля», опросник рефлексивности А.В. Карпова, опросник эмоциональной эмпатии. Наличие значимых корреляционных связей по всем шкалам методик, которые сопоставлялись с «Методикой исследования интерсубъектности», является свидетельством конструктивной и конвергентной валидности этого психодиагностического инструмента.

В процессе факторного анализа пунктов методики были выделены четыре фактора: «Понимание людей и личное вдохновение»; «Общение и взаимодействие»; «Учет субъектной позиции другого»; «Слышать других и быть услышанным». С помощью z-оценок были вычислены тестовые нормы и выделены низкий, средний и высокий уровни интерсубъ-

ектності. Указані цель, предмет дослідження і область застосування «Методики діагностики інтерсуб'єктності» (М. Н. Наконечної), прикладені інструкція до опросника, текст самого опросника і спосіб підрахування баллів.

Ключові слова: інтерсуб'єктність, методика, стандартизація, психометричні показники, надійність, валідність.

Дата отримання статті: 21.03.2019
Дата рекомендації до друку: 26.03.2019
Дата оприлюднення: 14.05.2019